Miskovics Anna

A látóhatáron túl

'Gyere csak ide, édes lányom.', szólt a hang a konyhából. 'Minek az a telipakolt batár az udvaron, indulásra készen? Se ló, se ökör, mégis kinek hordtad össze azt a szekérre való holmit? Nem megmondtam, hogy innen nem jutsz sehova? Nem olyan fából faragtak minket. Nem olyan emberek vagyunk mink, akik tovább látnak a falu határánál, nem, hogy tovább jutnának. S jól van ez így. Nyugodj bele fiacskám! Van itt dolog elég. Ellát minket teendővel a ház, a kert, és a falu népe. Mégis mi végre vágyódol különb életre? Jobbra, többre, másra? Tán alkalmas vagy rá? Tán megérdemled? Ó, hogy te érzed, tudod. Mégis, miért keserítesz ezzel? Minek feketéllesz a sok fehér között, te jány? Ostoba vagy, ha elhiszed a mesét a szegény legényről, aki elindult szerencsét próbálni. S különben se vagy te legény, hogy álmodozzál, s csak úgy neki vetemedj az ismeretlennek. Hátrahagyva a kötelezettségeket. Megszólnak majd az itteniek, mikor üres kézzel kullogsz haza a te nagy utazásodról. Akkor majd elégedett leszel? Akkor majd lehiggadsz végre? Hát ez kell, hogy belásd, milyen igazam van? Csak nézz körül, és örülj annak, amid van, békélj meg az egyszerű élettel, ami megadatott nekünk, s ne kergess hiú ábrándokat. Ne áhítsad más kiváltságát. Ne hidd, hogy belekontárkodhatsz abba, ami meg vagyon írva, ami kijutott. Sose volt nyugtod, sose, pulyakorod óta látom, s csak reméltem, megjön a jobbik eszed. Hát nem gondolsz öreganyádra? Arra, miféle nyűg szakad a nyakamba? Arra, vajon eztán ki törődik velem? Hogy aggódok majd, nehogy széttépjenek a pusztában?' 'Édesanyám csak attól fél, hogy egyedül kell boldogulnia. Elszokott már attól. Szégyellem is magam. De mégis mi végre hozott erre a világra? Meghosszabbított kéznek? Pótkeréknek? Kínlódónak? Köszönöm aggódását, és hozzám intézett szavait. Ígérem, nem felejtem őket. De két erős lábon állok, és amíg a hitem kitart, az visz előbbre. Eldöntetett.' Azzal két súlyos elemózsiás batyuját a vállára dobta, és kifordult a nyárikonyhából. Megtenni ezt a végső, ugyanakkor első lépést volt a legnehezebb. Nehezebb, mint szembenézni az előtte álló kihívással, nehezebb, mint magára venni a terhet. Cipelni az akarat terhét, a szív terhét, az ész terhét, az egész lénye terhét, mellyel összeforrt, mely azt kiáltotta, menni kék.

Ilyenformán búcsú nélkül, vagy legalábbis olyan kurtán-furcsán váltak el, s alakja egyre kisebbre zsugorodott a messzeségben, eltűnt a láthatatlan végtelenben, akár egy sose volt élet szereplője. Kihalt földön baktatott, ha jöttek is szembe, nem észlelte őket, olybá tűnt, senki sem

keresztezte az útját. Eltökélt volt, hogy odaér, akármennyi időbe is teljen. Három éjjel és három nappal húzta kínkeservvel a szekeret a kíméletlen nap alatt. Még a szalmakalap sem óvta meg attól, hogy fejét ne perzselje a hőség oly erősen. Pár órát pihent, a legmelegebbeket egy árnyékot adó fa védelmében, vagy egyszerűen csak a szekér alá heveredve töltötte. Hosszú volt az út, mind inkább érezte, amint távolodott, s a cél még nem körvonalazódott. Hol húzta, hol tolta a szekér terhet, azt a megátalkodottat, megosztva erejét, hogy biztosan kitartson. Fel sem merült, hogy feladja. Elkerülte figyelmét a méretes gödör, ami felé tartottak, amint mögé került, hogy tovataszigálja. Az első kerék csodával határos módon a mélyedés legmagasabb pontján, még a felső peremen áthajtott, ám a hátsó kerék elkerülhetetlenül beleesett a csapdába. Megakadt, és ez megakasztotta a ritmusát, a mozdulatát. Ha nem is nagy elánnal, de folyamatosan haladtak, s most megrekedt, akár egy tó fenekére hajított kő. De messze állt attól, hogy megtorpanjon, hogy ez visszatartsa attól, hogy folytathassák útjukat. Kifújta magát egy pillanatra, s karjával letörölte nedves homlokát. Összeszedte tartalékait, hogy egy nagyobb lökéssel kibillenthesse a kereket a kátyúból, de alábecsülte ellenségét. A kerék valóban megmozdult, s hangyányit előre lendült, hogy aztán makacsul visszacsússzon, bolondot csinálva belőle, próbára téve akaraterejét. Nem tudta az a bestia, milyen határozott szándékkal vágott neki az útnak, de majd most megmutatja, gondolta. Könnyes verejték csordogált az arcán a nagy erőfeszítéstől. A sokadik lendítésre, mikor már fogytán volt az ereje, be kellett látnia, hogy ezzel a módszerrel nem megy semmire. Belőle nem lesz hirtelen Góliát, s a szekér sem fog összezsugorodni, hogy megkönnyítse az életét. Eltávolodott, s lerogyott egy közeli sziklára, magához vett némi élelmet, miközben a szekeret bámulta, lyukat fúrt a szerencsétlenbe a tekintetével, annyira összpontosított, s szinte hallotta, amint az apró fogaskerekek mint munkálkodnak a fejében a megoldás érdekében. Egyszeriben felállt, s a morzsákat egy mozdulattal leseperve magáról visszasietett. Felkapaszkodott, és nekilátott kioldani a ponyvát. Amint végzett, leterítette a hatalmas anyagot a szekér mellé a fűbe. Felnyúlt egy báláért és a ponyvára terítette, nyúlt a következőért, s mikor már túl messze voltak, hogy elérhette volna, felhúzódzkodott. Mikor a fele rakomány lekerült, megpróbálta kiszabadítani a szekeret, de az még mindig nem engedett. Egy újabb adag lerakodása után a kerék könyörületesen tovalendült a gödörből. Ha érzett már örömöt és megkönnyebbülést az életben, ahhoz volt hasonlatos, ami akkor végig futott rajta. Sokáig nem élvezhette, mert minden, amit lepakolt, ismét a szekéren kellett, hogy legyen, hiszen lassan esteledett. Olyankor felmászott, és egy kényel-

mesnek nem éppen mondható pontot keresett, ahol viszonylagos biztonságban elalhatott. Nem volt szüksége ébresztőre, a kötelességtudata keltette reggel, s az első félénk napsugarak is besegítettek. Habár lassabban haladt, de tanulva a korábbi malőrből, ismét húzta-vonta a kövér terhet, hogy legalább lássa, mivel áll szembe.

Így haladt az elkövetkező napokban, különösebb akadályok nélkül, fáradtan, meggyötörten az állandó menetelés kínjától, míg egy nap arra ébredt, hogy éles lövedékként sorozza őt a potyogó eső. Ellenőrizte a ponyva rögzítését, s rögtön leugrott, indulásra készen, anélkül, hogy egy falatot is evett volna. Megindult a szekérrel a háta mögött, miközben az eső szánalmat nem ismerve büntette őt. Csuromvizesen vonszolta magát és a málhát, egy pillanatig sem gondolva arra, hogy megállna, sőt mi több, minél messzebbre akart jutni, ameddig csak bírt, még az áradat előtt. A kemény föld lassan pépessé vált a víz simogatása alatt, csúszóssá és ragadóssá, túlságosan ragaszkodóvá. Minden lépés kettőnek erejébe került, s egyre nehezebb, és nehezebb lett, míg végül egyenesen lehetetlenné vált. Rángatta az igát dühödt elégedetlenségében, míg el nem fáradt bele, s akkor megnyugodott. Várnia kell. Talán sokat, nem volt biztos benne, de akármennyit is, várnia kell. Nem veszítheti el most harcos kedvét. Mindössze egy újabb akadályt kell leküzdenie. Bőrig ázva és dideregve állt, mert nem volt hová mennie a pusztaságba, s a kordét sem akarta magára hagyni. Remélte, hogy a ponyva kellő védelmet nyújt, s hogy az égi áldás talán kegyesen kifogy az adományából. Az, hogy végül így tett, s felhagyott a támadással, nem jelentette, hogy a gondoknak vége szakadt. Jól tudta, bármily nehéz is lesz a nedves földből kiszabadítania a járművet, mindent meg kell tennie ennek érdekében. Amint a nap kibújik a mogorva felhők mögül, s ismét keményre szárítja a földet, a kerekek is a mélyedésekbe száradnak azon nyomban, ha nem igyekszik még valahogy előtte tovaindulni a szekérrel. Persze a még túl nedves földön nem jut semeddig sem, s feleslegesen használná el okosan beosztott erejét. A tökéletes időzítésen múlt minden. Folyamatosan az állagát, színét, s hangját vizslatta a földnek a kerekek körül. Cuppogott talpa alatt a sár, mikor először körbesétált, majd egyre kevésbé hallatta hangját, s ekkor látott munkához. Mögé lépett, a balszerencsés eset óta először, hogy indulásra késztesse a kocsit. Meglökte, de nem engedelmeskedett, szörcsögő hangok kíséretében tapadt a fa és a föld össze, édes egyetértésben. Nem, ő biza nem hátrál meg. Szétszakítja őket, mihamarabb véget vet a nászuknak. Letért az útról, hogy masszív köveket, s egy nagyobb husángot keressen. Az a sivár környezet nem kényeztette el, s alig valamivel a kezében tért vissza. A két követ, az első kerekek mögé helyezte, s amint

nagyot lendített a szekéren, mikor megmozdult azok kissé a kerekek alá csúsztak, s mikor a kocsi visszább gördült, a kerekek megpihentek rajta, ahelyett, hogy a vájatban ragadtak volna. Egyéb eszközei nem lévén, a földet igyekezett lábával a hátsó kerekek mögé hordani, beledöngölni a lukakba, amennyire csak lehetséges, s ezt követően ismét próbát tenni. Lendített, sikamlós lábát próbálta kitámasztani, majd kissé előrehajolt, hogy hátával tartsa vissza a szekér fenekét, emelve igyekezett tolni, maradék energiáját felhasználva, hogy a fogságban levő jármű végre kiszabadulhasson. Ez teremtette meg a szabad elhaladás útját. Fellélegzett, amint kilépett a teher alól, majdnem térdig sárosan, akár egy mezítlábas kóborló.

A csapások sorozata egyre inkább próbára tették, mégis furcsa mód megerősítették szándékait. Megmakacsolta magát, és úgyis tudta, nincs hova mennie, csakis előre tarthat. Nem mehet vissza, főként nem, ha elbukik, s nem is akart. Kitapossa az utat, ha járatlan, befoltozza az összes lukat, amiben elakadhatna, s akár bárkát épít, ha támadna az ár. Gyertek hát – gondolta – gondok, szép sorban, ne szerénykedjetek, mutassátok magatokat, s ő minddel elbánik majd. Ilyetén gondolatokkal felvértezve állt elébe a kocsinak, ami a még mindig kissé kásás, ragacsos földön jobban ellenállt, s mohón emésztette fel maradék erejét a húzás során. Amíg csak lassította, s meg nem állította, addig nem látta értelmét elszontyolodni. Mindegy milyen ütemben halad, amíg egy lépést is megtesz a kitűzött cél felé, így okoskodott. A nap magasra kúszott, és kegyesen kisegítette, amint megkeményítette előtte az utat, szó szerint nagy terhet véve le róla.

A sok gond közepette megnyugtatónak találta, hogy ha mindezen nehézségeken átküzdötte magát, talán már nem is igen akad akadály, ami felüthetné a fejét, mellyel ne találkozott volna, s ha mégis, ugyan miféle volna képes legyűrni őt? A gondolat ott motoszkált a fejében, mint megannyi más, társaiként a magányos menetelésben. A nagy erőfeszítésben nemigen volt módja arra, hogy egyedül érezze magát, még, ha úgy is volt, egyre csak a célra összpontosított. Egyszer sem nézett hátra, s már fel sem ismerte volna a tájat a háta mögött, csak úgy, mint az elé táruló látvány, gyermeki csodálkozásra késztette.

Ebben az elmélyült állapotban, szinte a semmiből tűntek elő a suhancok a kocsi körül, méregetve őt, s rakományát, íncselkedve vele, igyekezve felmérni, ugyan miféle szerzet. 'Bátor vagy te lány' így az egyik. 'Nem igen látni ilyet ezen a környéken. Mi járatban?' Füttyögtek, huhogtak társai, nagy együvé tartozásban, összeszokott falkaként ugrabugráltak, követték, mint, hogy ő nem állt meg. 'Nem vagyok csak a magam terhére. Menjetek a dolgotokra. Isten veletek.' felelte higgadtan az

idegeneknek. 'Halljátok-e? Mehetünk isten hírével. Méltóztatott útunkra engedni minket rongyoska. Mert nem akaródzik neki beszédbe elegyedni velünk. Talán túl jó is mi hozzánk?' 'Csak ugyan így volna?' rikkantott egy addig hallgatag. 'Nem vagyok én különb senkinél, de megvan a magam dolga, és jobb volna, ha békében elválnának útjaink.' 'Miért vagy olyan biztos benne? S mi van, ha mi is arra tartunk, amerre te? Tán nem segíthetnénk egymást?' Nem lelt válaszra a kérdés, s így a levegőben lógva, hallgatag talpaltak tovább métereken át. 'Igaza lehet.' szólalt meg egy határozott hang egyszeriben, mire a többiek felhorkantak, majd rögvest elnémultak, láthatóan nagyobb hatalma lévén, mintha ő csak ugyan fölötte állt volna társainak. 'Menjetek. Később csatlakozok hozzátok.' Pár pillanatig csend volt, megállt a levegő körülöttük, ahogy tovább baktattak, majd egyesével lefordultak mellőlük, míg ő mellé szegődött. Megosztozott volna a terhen az idegen, de amaz nem engedte. Nem tudta, ugyan bízhat-e benne, hogy ugyan mi oka van arra, hogy ott legyeskedjen. Halk, megnyugtató hangon kezdett beszélni hozzá a férfi, magát a lehető legjobb színben feltüntetve, mint megnyerő alak igyekezett bizalmat ébreszteni benne. Nem látta őt veszélyesnek, már-már majdnem kedvelte is, rámosolygott, s pár szót váltottak. Így ment ez egy darabig, ám meg nem bolondította, attól tartott, milyen következményei lesznek a jövőjére nézve, ha hagyja magát eltéríteni a terveitől. Talán most átvállalna némi terhet, ezzel könnyítve rajta, de bizonyosan nem önzetlenül, s nem a segítő szándéktól vezérelve, ezzel lassítva őt hosszabb távon, elhasználva erejét, felborítva az addig megszokott törékeny harmóniát. Majd, ha odaért, gondolta, majd, ha megvetette a lábát, és felszívta magát, ha céljai beteljesedtek, akkor lehetősége lesz arra, hogy kitágítsa látóterét, beengedjen másokat is a világába. Mindaddig minden veszélyes. Biztosította arról, mennyire értékeli a kedvességét, de azt is világossá tette, hogy boldogul egyedül, s hálás volna, ha magára hagyná. A férfi értetlenül, némiképp talán csalódottan vette tudomásul, hogy erőfeszítése hiábavaló volt, de látta eltökéltségét, és végül eleget tett a kérésének. Talán könnyebb zsákmány után nézett.

A gondok, olybá tűnt, valóban vesztettek érdeklődésükből, és felhagytak zaklatásával. Foszladozott a lábbelije, s csontig hatolt fáradtsága, de hunyorítva feltűntek új élete homályos formái és színei akár az oázis ígérete, ahogy tovább haladt. Mind előrébb került, oszladozott a sivárság körülötte, s egyre-másra jöttek szembe a joviális arcok. Az utolsó vízcseppet is kiizzadta magából, de a remény még mindig ott perzselt a bensőjében. Ha bár erősnek hitte magát, olykor enyhe riadalom lett úrrá rajta, nehogy az utolsó pillanatban hagyja el őt elszántsága, nehogy a cél

előtt fáradjon bele. Immár nem külső tényezők veszélyeztették, hanem önnön kétségei. Fenntartani a lelkesedést, a remény és realitás között egyensúlyozva, az jelentette az igazi kihívást.

Lám, fényt sejtett a távolban, s ezen fény ígérete, lelki szemei előtt felsejlő fényessége vezette idáig, melyet odahaza nem láttak, s nem is mertek még csak elképzelni sem. Ez a fény jelentette az életet, a lehetőségeket. Ez a fény őt hívogatta, ereje egészen a faluig elért, megérezte, megmozdította, magához szólította, s most szembe találta magát vele. Teljes valójában látja, teljes valójában érzi melegét, átjárja, akár valamiféle elixír. Megérkezett hát, s nem láthatatlan többé, nem kell hallgatnia, tündököl a fényben, mely nem fukarkodik. Letette terhét, hogy nagy fáradsággal kiküzdött életét megkezdje a zajos, zsúfolt, mégis tágas új otthonának nevezett helyen. Hogy el kellett távolítania magát a sötétségbe zárkózoktól, akik biztonságukat abban látták, ha maguk közt tartják, s azt hirdetik, a homály az a természetes közeg, melyben élni kényszerülnek, s még csak gondolni sem érdemes a világosságra, elkerülhetetlen lépés volt. A megállíthatatlan kérdések árja indította útjára, az olthatatlan kíváncsisága a válaszokra. Vajon mennyit láthatunk a világból egy kulcslyukon át? Hogy juthatna át a fény az ajtó alatt? Vajh, milyen élet vár minket a barlang mélyén? Érdemes-e életnek neveznünk a puszta létezést?

Jogos feltételezés, hogy az ösztönzést mégsem a kérdéseknek köszönhette, mint arra menet közben ráeszmélt. Biza nem azok késztették indulásra, lám, ő sem volt tévedhetetlen. Nem kétség, hogy ők adták az első lökést, felbátorították, hogy tovább lásson az orra hegyénél, de a magának megválaszolt, pedánsan felsorakozó válaszok révén lépte át a küszöböt.